

Notes per a les trajectòries de nou religioses dedicades a la música, nascudes a Manacor abans de 1925

Joan Ciria i Maimó

Després d'anys de recerca i de consultar reiterades voltes diverses fonts, majoritàriament documentació conventual, es pot aportar que Manacor fou l'indret de naixement de com a mínim nou dones que optaren per la vida religiosa i que es dedicaren a conrear la música en el vermell de les seves respectives comunitats de professió, després d'haver estat educades musicalment parlant pràcticament d'ençà de la seva infantesa. Són un grup de dones representants de l'art que patrocina santa Cecília de Roma, que molts dels seus testimonis han passat per alt, en gran mesura per l'aparent manca de rellevància que tendrien les seves fetes, però que els seus exemples no hi ha dubtes que comporten certa importància per a la història i la historiografia de Manacor, la seva ciutat de bressol, alhora que l'indret on moltes d'aquelles religioses músiques no tornaren, o tornarien en escasses ocasions, una vegada hagueren triat seguir el camí de la religió. Així, és l'objectiu principal d'aquest article el de deixar constància d'algunes noves dels testimonis d'aquelles religioses músiques en el punt on nasqueren, amb el simple anhel que el seus records esquivin el camí cap a l'oblit. Un feix de dones que posaren els coneixements musicals que posseïen a l'abast de la seva ordre religiosa de professió, on defensaren càrrecs com el d'organista; o foren encarregades de polsar l'harmòni; o mestra de capella o professora de qualque disciplina de caràcter musical en el cas de les religioses de vida activa. Aquests afers, juntament amb els de primatxera i de vegades el de compositora, eren les principals tasques de bona part de les religioses músiques.

Sor Francisca del Cor de Maria Galmés i Bosch, Francisca en el segle (Manacor, 1899 – Son Carrió, Sant Llorenç, 1955). Germana franciscana filla de la misericòrdia. Filla de Ramon Galmés, qui durant alguns anys fou director de la Capella de Manacor. El 1918 professà com a religiosa i passà a la casa que la seva congregació tenia a Inca, on pareix que des del primer moment que hi arribà començà a complir tasques d'indole musical, com ara la de mestra de capella, professora de música de l'escola que la seva comunitat aleshores regia, endemés de ser l'encarregada de polsar l'harmòniom de la capella de la seva casa de professió. No es té constància amb qui estudià música, tot i que és probable que hagués après els rudiments d'aquella matèria a Manacor abans de la seva professió religiosa, presumiblement de la mà de son pare o de qualche col·lega d'aquest. El 17 de maig de 1924, la revista editada a Inca, *Ca-nostra*, deixava llegir que «sor Francisca del Cor de Maria és molt intel·ligent en música [sic]». Per mala salut, el 1950 passà a la residència de la seva comunitat de Son Carrió, on no consta que es dediqués a la música i on cinc anys després finí.

Sor Coloma Bosch i Caldentey (Manacor, 1902 – Ciutat de Mallorca, 1993). Germana franciscana filla de la misericòrdia. Filla d'una casa benestant manacorina, malauradament no es coneix amb qui es formà com a música tot i que, segons la documentació consultada, el 1922, any de la seva professió religiosa, ja consta que era destra per polsar el piano i que coneixia les regles de la solfa. Una traça i sabers que sor Coloma mostrà especialment durant els decennis que romangué al convent de les franciscanes de Campos, on tengué cura de polsar l'harmòniom de la seva capella durant funcions religioses, dirigí el cor de les seves germanes de congregació i de les educandes que es formaven a l'escola de les franciscanes campaneres, a qui també donà lliçons de música.

Sor Maria de l'Empar Duran i Rosselló, Antònia en el segle (Manacor, 1905 – Ciutat de Mallorca, 1988). Germana zeladora del culte eucarístic. Baldament el seu principal ofici fos el de pintora,¹ des de poc després de la seva professió com a religiosa el 1926, consta a l'arxiu de les Germanes Zeladores del Culte Eucarístic que sor Maria de l'Empar complí com a organista substituïda de la seva comunitat de professió, sempre que la titular d'aquell càrrec, sor Maria Miquela de l'Eucaristia Campins, no el pogués defensar. Duran i Rosselló pogué complir aquesta tasca després d'haver rebut lliçons de música i de piano a Manacor durant la seva infantesa, no es té constància de qui.

1 Avui dia, la llar de les Germanes Zeladores del Culte Eucarístic de Palma custodia diverses obres pictòriques de caràcter religiós, signades per l'esmentada.

Germana Joana Dalmau i Riera (Manacor, 1910 – Madrid, 1996). Germana de la Puresa de Maria. Iniciada en el món de la música a l'escola de la Puresa de Manacor, tot apunta que al costat de Joana Pont el 1933 feu la seva entrada a l'esmentada congregació i assolí quatre anys després la carrera de piano al Conservatori de Palma, on fou deixeble d'aquell instrument de Jaume Roig i d'harmonia de mossèn Rafel Vich. Es dedicà a impartir lliçons de solfeig, de piano i harmonia a diversos centres de la seva ordre de professió de la capital mallorquina, d'Inca, San Sebastián, Tenerife, Madrid, i a indrets d'Amèrica del Sud, i a banda de complir com a organista a diverses capelles d'aquelles cases, fou especialment preuada després d'impulsar un seguit de vetllades musicals a càrrec dels seus pupils, amb l'anhel d'emular —i per tal de no deixar morir— les populars *soirées* que dècades enrere havia promocionat la mare Alberta Giménez, fundadora de la comunitat religiosa a la qual la germana Dalmau va pertànyer.

Sor Pereta Rosselló i Nadal (Manacor, 1913 – Ciutat de Mallorca, 1999). Germana zeladora del culte eucarístic. Baldament el seu principal ofici fos el de brodadora i el de mestra de brodats, les religioses de la seva comunitat que la conegueren corroboren que era destra per polsar el piano i que el polsava regularment al llarg de moments d'esbarjo, a més de complir com a mestra de capella de la llar de les Germanes Zeladores del Culte Eucarístic s'estima si des de 1941, l'any en què sor Pereta hi arribà.

Germana Joana Galmés i Riera (Manacor, 1916 – Ciutat de Mallorca, 2008). Germana de la Puresa de Maria. Membre de la família dels de *Son Pere Andreu*, començà els estudis de música al col·legi de la Puresa de Manacor i els continuà al de Palma, on durant anys rebé lliçons de piano i d'harmonia de Marina Fernández Lamarca. Superà amb les més altes qualificacions la carrera del seu instrument al Conservatori de València i al llarg de la major part de la seva trajectòria es dedicà a impartir lliçons de piano i de solfeig a diversos centres de la seva ordre d'Espanya. Arribà a ser la directora de l'escola de música del col·legi de Ciutat de les Germanes de la Puresa de Maria, entre d'altres càrrecs sense un rerefons musical com el de mestra de novícies o el de reverendíssima mare general de la seva congregació.

Germana Maria Duran i Galmés (Manacor, 1918 – Ciutat de Mallorca, 1975). Germana de la Puresa de Maria. De pare petrer i mare manacorina, nasqué a la llar de la seva padrina materna de Manacor, indret on cursà estudis i

rebé lliçons de música i de piano al col·legi regit per les Germanes de la Puresa de Maria. El 1938, després d'haver estat a Palma alumna de Marina Fernández Lamarca, assolí la carrera de piano al Conservatori de l'expressada capital i professà l'any següent com a germana de la Puresa. Cursà la carrera de magisteri i amplia els seus coneixements de música a Madrid, on estudià gregorià i harmonia. Al llarg de la seva trajectòria professional es dedicà principalment a impartir l'àrea de música a les alumnes de les diverses escoles de la Puresa d'Espanya on restà, a més de donar lliçons de piano i de teoria musical.

Sor Maria de la Immaculada Pocoví i Gomila, Joana Maria en el segle (Manacor, 1918 – Artà, 1944). Filla de la caritat de Sant Vicenç de Patül. Segons les dades que es custodien a l'arxiu de la que fou la seva comunitat de professió i que han estat aportades per les representants actuals d'aquella casa, com a mínim a partir de 1940, sor Maria de la Immaculada estudià música i piano a Felanitx al costat de la seva germana de congregació sor Catalina de l'Eucaristia Rotger, amb l'objectiu de poder-se dedicar a la docència d'aquelles dues matèries. Aquestes disciplines ja les hauria començat a conrar abans de la seva entrada en religió el 1938 i el 1942 es tenia el propòsit que les mostrés a les alumnes de l'escola de la seva comunitat d'Artà. Pocoví i Gomila pogué complir aquesta tasca durant poc temps degut a la seva prematura defunció.

Sor Maria de l'Eucaristia Bauçà i Martí, Bàrbara en el segle (Manacor, 1921 – Ciutat de Mallorca, 2004). Canongessa regular lateranense de Sant Agustí. S'inicià en el món de la solfa i del piano sent una nina a l'escola de la Puresa de Manacor, i amb l'objectiu de professar com a religiosa amplia els seus sabers en harmonia, piano i orgue a la mateixa ciutat al costat d'Antoni Maria Servera, endemés de cursar la carrera de magisteri i estudis de ceramista a Palma. El 1942 professà com a canongessa regular lateranense de Sant Agustí, i passà a residir al monestir de Santa Magdalena de la capital mallorquina, on des de llavors i fins a mitjan anys seixanta complí com a organista de la seva església, després d'haver estat examinada per tal de poder defensar aquell càrrec per mossèn Antoni Sanxo, antic mestre de capella de la Seu de Mallorca, compositor i canonge protector de la música, qui només li demanà que toqués una escala²

Sor Maria de l'Empar Duran i Rosselló, Antònia en el segle (Manacor, 1905 – Ciutat de Mallorca, 1988). Germana zeladora del culte eucaristic. Imatge gentilesa de les Germanes Zeladores del Culte Eucaristic de Palma.

Germana Joana Dalmau i Riera (Manacor, 1910 – Madrid, 1996). Germana de la Puresa de Maria. Imatge gentilesa de les Germanes de la Puresa de Maria de Palma.

Sor Pereta Rosselló i Nadal (Manacor, 1913 – Ciutat de Mallorca, 1999). Germana zeladora del culte eucaristic. Imatge gentilesa de les Germanes Zeladores del Culte Eucaristic de Palma.

Germana Joana Galmés i Riera (Manacor, 1916 – Ciutat de Mallorca, 2008). Germana de la Puresa de Maria. Imatge gentilesa de les Germanes de la Puresa de Maria de Palma.

Germana Maria Duran i Galmés (Manacor, 1918 – Ciutat de Mallorca, 1975). Germana de la Puresa de Maria. Imatge gentilesa de la Puresa de Maria de Palma.

Sor Maria de l'Eucaristia Bauçà i Martí, Bàrbara en el segle (Manacor, 1921 – Ciutat de Mallorca, 2004). Germana canongessa regular lateranense de Sant Agustí. Imatge gentilesa de les Germanes Canongesses Regulars Lateranenses de Sant Agustí de Palma.

² Fet i anècdota que sor Eucaristia a l'entorn dels anys setanta contà a l'organista i orguener Antoni Mulet, qui em confià aquella feta.

Agraïments

Germanes Zeladores del Culte Eucarístic de Palma, Germanes de la Puresa de Maria de Mallorca, Germanes de la Caritat de Sant Vicenç de Patil de Mallorca, Germanes Canongesses Regulars Lateranenses de Sant Agustí de Palma, nebodes de la germana Joana Galmés i Riera, nebodes de la germana Maria Duran i Galmés, Bàrbara Duran, Bartomeu Matamalas, Antoni Mulet, Miquel Pieras, família Oliver Adrover i germanes Alcover Andreu.

Les felicitacions i les estrenes o present de Nadal

Antoni Sureda Vicens

Ressenya preliminar

Les estrenes o present de Nadal consisteix en un regal o present que se sol donar com a gratificació per Nadal. Popularment en castellà és conegut com *l'aguinaldo*. A Mallorca començam a tenir constància dels presents de Nadal a mitjan segle XIX.

De la primera felicitació impresa que es té constància en tot el territori espanyol és de l'any 1831, i la iniciativa va començar concretament a mans dels repartidors del *Diario de Barcelona*.

Per felicitar el Nadal, s'empraven unes targetes conegudes popularment com a *nadales* escrites. Els obrers de determinades empreses, negocis i altres col·lectius les entregaven a les famílies i a canvi rebien una gratificació, quasi sempre monetària.¹ Pareix que el fet de rebre una felicitació nadalenca va agradar els lectors del periòdic i aquests ho agraïen mitjançant una compensació econòmica, coneguda popularment com *aguinaldo*; eren els començaments de les estrenes i de les targetes de Nadal.

Aquestes primeres felicitacions, òbviament en blanc i negre, no duïen cap dibuix de tipus nadalenc i les dècimes, quintets o quartets escrits no feien cap referència ni religiosa ni als costums o oficis dels captaires. Les targetes eren im-

¹ A partir de la primera guerra carlista, el 1833, varen aparèixer *nadales* de caricatures amb temes diversos però tots de caire polític; consistien en atacs entre els liberals i els adversaris carlistes i viceversa.